

Ympäristöohjeet

Ympäristöohjeet on tarkoitettu niin kuntorastien, kilpailujen ja harjoitusten järjestäjille kuin osallistujillekin. Ympäristöohjeet on jaettu seuraaviin osa-alueisiin:

- Kilpailukeskuksen toiminnot
- Ratojen suunnittelu ja toteutus
- Lupa-asiat
- Liikenne
- Materiaalit
- Hiihtosuunnistus
- Pyöräsuunnistus

Suunnistusta pidetään yleisesti ympäristöystävällisenä lajina. Toimitaan siten, että se myös pysyy sellaisena!

Linkkejä muualle

Monet suuremmat kaupungit ovat julkaisseet oman oppaansa tapahtumanjärjestäjille. Oppaissa käsitellään monia ympäristöönkin liittyviä asioita (jätehuolto, WC:t, liikenne) sekä erilaisia lupa-asioita. Näitä oppaita kannattaa käyttää hyväksi myös suunnistustapahtumaa järjestettäessä. Esim.

- Helsingin Siisti tapahtuma -ohje:
http://issuu.com/helsinginymparistokeskus/docs/ge_ymp_riist_opas_suomi/3?e=9298426/8642158
- Helsinki: <http://www.visithelsinki.fi/fi/ammattilainen/tapahtumajarjestajat/tapahtumajarjestajan-ohjeet/tapahtumajarjestajan-ohjeet>
- Tampere: https://www.tapahtumatoimisto.com/sites/default/files/tapahtumajarjestajan_opas.pdf
- Tampereen tapahtumanjärjestäjän ympäristöopas:
<https://www.tapahtumatoimisto.com/fi/materiaalipankki/tapahtumajarjestajan-ymparistoopas>

- Kouvola:

http://www.kouvola.fi/material/attachments/sivistystoimi/sivistystoimitilaaja/68vXW9bjS/Tapahtumajarjestajan_opas_160913.pdf

Kilpailukeskuksen toiminnot

Sisällys

Yleistä	3
Pesupaikka.....	3
Ravintola.....	4
Jätteet.....	4
WC	5
Tulospalvelu.....	5
Myymälät.....	5

Yleistä

Kilpailukeskuksen paikkaa valittaessa ja toimintojen sijoittelua suunniteltaessa on hyvä ottaa huomioon ainakin seuraavat asiat:

- Valitse hyvin kulutusta kestävä alue, kuten pelto tai hiekkakenttä.
- Suojaa arvokkaat kohteet ja maanomistajan omaisuus (piha-alue, istutukset, viljelykset jne.) merkitsemällä ne kielletyiksi alueiksi.
- Varmista esteettömät poistumis- ja pelastustiet ja merkitse ne hyvin.
- Vältä maaston muuttamista ja raivaamista.
- Käytä rakenteita, joita voi käyttää myös uudelleen (telineet, teltat, laudat, pressut).
- Mikäli mahdollista, ota sähköenergia verkosta, valitse vihreä sähkö ja minimoi energiankulutus.
- Huolehdi lopuksi rakenteiden purkamisesta ja alueen siivoamisesta.

Pesupaikka

Mikäli suunnistustapahtumassa on järjestetty peseytymismahdollisuus, on pesuvedet käsiteltävä paikallisen ympäristöviranomaisen ohjeiden mukaisesti.

- Pienissä kilpailuissa on voitu saada lupa imeyttää pesuvedet maahan, mutta tällöin on usein pesuaineiden käyttö kielletty.
- Mikäli lähistöllä on koulu, uimahalli tai muu vastaava peseytymismahdollisuudet tarjoava tila, kannattaa sen käyttöä harkita.
- Suuremmissa kilpailuissa (esim. Jukola) järjestelyistä kannattaa sopia hyvissä ajoin yhdessä kunnan ympäristöviranomaisen kanssa.

Ravintola

- Elintarvikkeiden myynnistä on tehtävä ilmoitus sen kunnan viranomaiselle, jonka alueella myynti tapahtuu. Vähäriskisestä ja tilapäisestä toiminnasta ei tarvitse ilmoittaa etukäteen: esimerkiksi makkaranpaisto kuntorasteilla ei vaadi ilmoitusta. **Lisätietoja lupa-asiat -sivulta.**
- **Hygieniapassi** vaaditaan henkilöiltä jotka työskentelevät elintarvikehuoneistossa ja käsittelevät pakkaamattomia, helposti pilaantuvia elintarvikkeita vähintään 3 kk (tähän lasketaan takautuvasti kaikki kuvatus kaltainen työskentely). Näin ollen hygieniapassin tarve riippuu sekä henkilön tehtävistä, että aiemmasta kokemuksesta. Jos olet epävarma, kannattaa asiaa kysyä kunnan tai kaupungin terveydensuojeluviranomaiselta.
- Pyri vähentämään kertakäyttöastoiden määrää, vältä yksittäispakattuja tuotteita sekä ylimääräisiä suojamuoveja ja pakkauksia.
- Suosi lähellä tuotettuja elintarvikkeita kuljetuskustannusten vähentämiseksi.
- Varmista ravintolan vesihuolto. Jos mahdollista, käytä kunnan vesijohtoa ja viemäriä.
- Huolehdi myös ravintolan energiansaannista ja vältä turhaa energiankäyttöä: sammuta laitteet joita ei tarvita, älä sijoita lämmitys- ja jäähdytyslaitteita lähekkäin.
- Varmista ravintolatilojen paloturvallisuus: palavat nesteet, herkästi syttyvät materiaalit säilytetään kaukana keittimistä ja vastaavista, sammutuskalusto saatavilla, poistumistiet, hälytysajoneuvojen reitit)
- Salmonellatellit eivät ole tarpeen lyhytaikaisissa töissä, mutta työntekijöitä on opastettava turvallisissa työtavoissa ja valistettava tartuntatautien leviämisen vaaroista. (Lisätietoja: <http://www.evira.fi/portal/fi/elintarvikkeet/hygieniaosaaminen/tietopaketti/elintarvikkeiden+riski-+ja+vaaratekijat/mikrobiologiset+vaaratekijat/ruokamyrkytyksia+aiheuttavia+bakteereja/salmonellat>)

Jätteet

Liikenteen ohella tapahtuman jätehuolto on yksi oleellisimmista asioista ympäristön kannalta. Tärkeintä olisi minimoida syntyvän jätteen määrä. Suunnistuskilpailussa jätettä syntyy etenkin ravintolassa.

- Kunnan tai kaupungin jätehuoltomääräyksissä voidaan edellyttää **jätehuoltosuunnitelman** laatimista tapahtumasta. Selvitä suunnitelman tarve jätehuoltoviranomaiselta.
- Tarkista seudun jätehuoltomääräyksistä, mitä jätteitä on eroteltava. Tee yhteistyötä paikallisen jätehuoltoyhtiön kanssa ja selvitä mitä jätteitä he voivat ottaa vastaan ja järjestä lajittelu sen mukaan.
- Varmista, että jättepisteitä on riittävästi siellä, missä ihmisetkin ovat.
- Varmista lajittelupisteiden toimivuus riittävällä ohjeistuksella ja tarvittaessa jäteneuvojilla.
- Järjestä jättepisteitä myös pysäköintialueille.
- Vaaralliset jätteet on aina kierrätettävä erikseen, vaikka määrä olisi pieni!
- Huomioi myös kilpailusuorituksen aikana syntyvä jäte: energiageelipakkaukset, pudonneet emit-tarkastuskortit, juomarastin mukit jne.

[Huom!] Nykyään etenkin pidemmissä kilpailuissa käytetään erilaisia energiatuotteita, esimerkiksi energiageelejä myös suorituksen aikana. Suunnistajia tulisi ohjeistaa kuljettamaan tyhjät pakkaukset pois metsästä tai esimerkiksi jättämään ne rastipisteelle, jolloin rastia haettaessa roskat voitaisiin kerätä samalla. Metsästä suunnistajien jäljiltä löytyvät roskat tuovat huonoa mainetta koko lajille!

WC

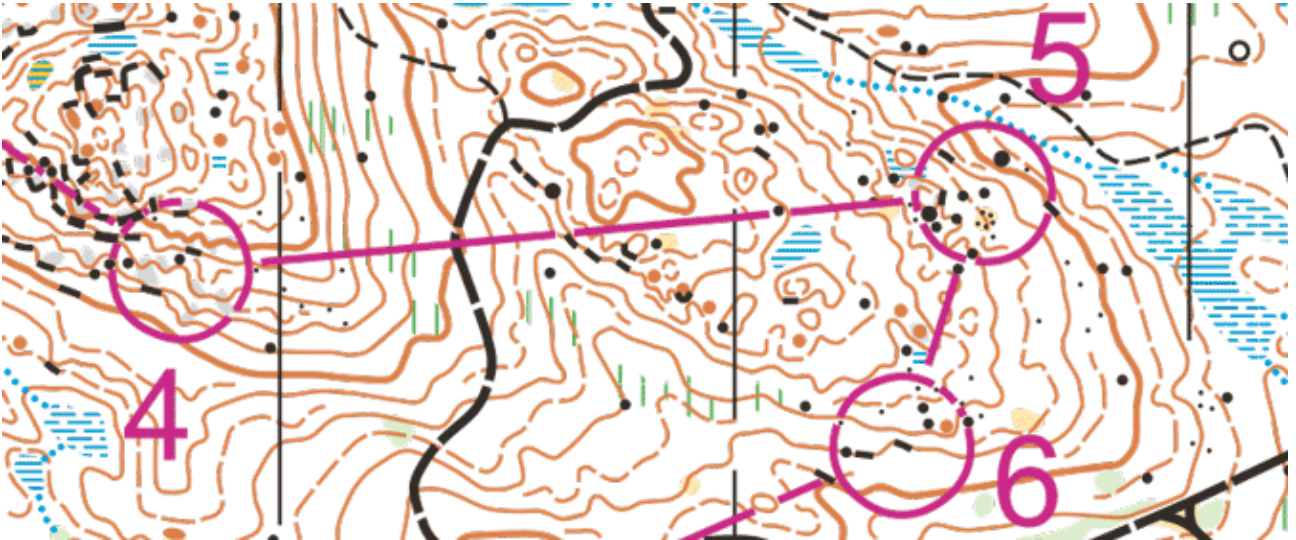
- Valviran ohjeen mukaisesti yleisölle on varattava riittävä määrä käymälöitä käsienpesumahdollisuuksineen (myös käsidesi riittää).
- Lisätietoja käymälöihin ja jätehuoltoon liittyvistä vaatimuksista Valviran sivuilta: https://www.valvira.fi/documents/14444/261239/Valvira_ohje_14_2011.pdf/47034682-2ee8-477d-9ccb-592d8a1b284f
- Käymäläjätevesien imeyttäminen maahan on kielletty.
- Huomioi käymälöiden sijoittelussa, että ne päästään tyhjentämään tarvittaessa (yksityistiet ja väliaikaiset tiet eivät välttämättä kestä loka-auton painoa). Huomioi tämä myös esim. lähtöpaikalla.
- WC:t voi usein vuokrata paikallisen jätehuoltoyrityksen kautta.

Tulospalvelu

- Vältä turhaa paperinkulutusta tulospalvelussa.
- Jos tulokset ovat nähtävillä verkossa kilpailun kuluessa, voisi tarjota mahdollisuuden päästä esim. QR-koodilla online-tuloksiin.
- Myös kilpailuohjeet voisivat olla pääosin sähköisenä ja ladattavissa netistä etukäteen.

Myymälät

Mikäli kilpailukeskuksessa on eri yritysten tai yhteisöjen myymälöitä, esittelypisteitä tai vastaavia, varmista että kaikilla on tiedossa tapahtuman ympäristöohjeet. Myös myymälöiden on huolehdittava jätteiden ja jätevesien asianmukaisesta käsittelystä.

Ratojen suunnittelu ja toteutus

Sisällys

Yleistä	6
Teemakartta	7
Arat ja suojeltavat alueet	7
Riistan huomioiminen ratasuunnittelussa.....	7
Rastit.....	7
Kiintorastit & MOBO.....	8
Rastipukin rakentaminen ja purkaminen	8
Lähtö ja maali	7
Jälkitarkastus	8

Yleistä

Ympäristön kannalta tärkeimpiä asioita ratojen suunnittelussa:

- Tee yhteistyötä maanomistajien, metsästysseurojen ja muiden tahojen kanssa alueen tietojen selvittämiseksi.
- Sovi ratalinjauksista maanomistajien ja metsästäjien kanssa.
- Huomioi arat alueet ja riista.
- Älä jätä vastuuta suunnistajalle! Varmista, että suunnistaja hyötyy sääntöjen noudattamisesta. Sijoita rastit siten, että esimerkiksi kielletyn alueen läpi oikaiseminen ei tuota hyötyä.

Kuntorastijärjestäjät!

- Samalla alueella toimivien seurojen on koordinoitava maastonkäyttöä ja rajoitettava samassa maastossa vuosittain järjestettävien tapahtumien määrää maaston kulumisen estämiseksi.

- Jos samassa maastossa järjestetään useampia tapahtumia saman vuoden aikana, on radat suunniteltava siten, että kulutus jakaantuu tasaisesti.

Teemakartta

Aivan aluksi kilpailumaastosta on hyvä laatia teemakartta, johon merkitään mm. riistan suosimat alueet, arat maastonkohdat ja linnunpesät. Kartan laatimisessa kannattaa käyttää apuna maanomistajia, metsästysseuroja, ympäristöviranomaisia ja paikallisia luontoharrastajia.

Arat ja suojeltavat alueet

Arkoja ja heikosti kulutusta kestäviä maastonkohtia ovat esimerkiksi

- Jäkälää kasvavat ja muut kasvipeitteiset kalliot
- Jäkäläkankaat
- Korpimetsät
- Jyrkät rinteet

Myös kosteapohjaisilla mailla, kuten lehdoissa ja soilla jälkiä syntyy herkästi, mutta ne ovat nopeampia palautumaan.

Muita suojeltavia kohteita ovat esimerkiksi

- Taimikot
- Linnunpesät ja pesimisalueet
- Muinaismuistot

Nämä kohteet tulisi ratasuunnittelussa kiertää. Suojeltavat alueet merkitään myös maastoon ja/tai karttaan kielletyksi alueeksi.

Riistan huomioiminen ratasuunnittelussa

- Radat kulkevat yhdensuuntaisissa käytävissä, jolloin ensimmäiset kilpailijat ajavat eläimet pois, eivätkä eläimet jatkuvasti törmää uusiin suunnistajiin.
- Riistalle jätetään suoja-alueita mieluiten sellaisiin paikkoihin, joissa eläimet muutenkin oleskelevat.
- Kaikkein suurimmissa tapahtumissa (lähinnä Jukola) voidaan järjestää riistanajo.
- Tietoja ja apua riistan oleskelupaikoista ja liikkumisesta saa maanomistajilta ja metsästysseuroilta.

Lähtö ja maali

- Sijoita lähtö eri toimintoiheen ja maali viitoituksineen alueelle, joka kestää kulutusta.
- Laadi myös lähtöviitoitus kulutuksenkestäviä reittejä (tiet, polut, vanhat pellot ja laidunmaat, mustikka- ja puolukkakankaat) pitkin. Kierrä viljellyt pellot, taimikot, istutukset ja muut arat kohteet.
- Vältä häiriön aiheuttamista sekä paikallisille asukkaille että eläimille (laiduntavat eläimet, riista, linnut, jne)
- Mikäli lähdössä tarvitaan WC, on se etenkin pidemmissä kilpailuissa päästävä tyhjentämään välillä. Ota tämä huomioon lähdön sijoittelussa.

Rastit

Yleistä rastien sijoittelusta:

- Sijoita rastit mieluiten hyvin kulutusta kestäviin maastonkohtiin ja vältä arkoja alueita. Parhaiten kulutusta kestävät
 - o Heinäniityt ja vanhat laidunmaat
 - o Mustikka- ja sammaltyypin sekä puolukkatyyppin kankaat
- Sijoita rasti siten, että suunnistajilla on riittävästi tilaa leimata.
- Suunnittele riittävästi ratoja, jotta kuormitus yhdellä rastilla olisi mahdollisimman pieni. Esimerkiksi jäkäläkasvillisuus voi vaurioitua jo 50 suunnistajan käynnistä rastilla.
- Huomioi myös reitinvalinnat ja vältä mahdollisuuksien mukaan urien muodostumista. Käytä etenkin suurissa viesteissä hajontoja.
- Sijoita juomarasti sellaiseen paikkaan, josta mukit on helppo kerätä pois.

Kiintorastit & MOBO

- Maaston kuluminen on huomioitava kiintorastien sijoittelussa. Sijoita kiintorastit aina kovalle ja kestäväälle maalle.
- Vaihda pisteitä riittävän usein (mieluiten vähintään kerran vuodessa).
- Pyydä maanomistajalta lupa rastien sijoittamiseen.
- Mikäli kiinnität MOBO-rastin esimerkiksi rakennuksen seinään, aitaan tms. pyydä lupa kiinteistönomistajalta.
- Etenkin kaupunkialueella suunnittele radat siten, ettei käyttäjälle tule houkutusta oikaista yksityisalueiden tai vaarallisten alueiden (esim. isot tiet) poikki.

Rastipukin rakentaminen ja purkaminen

- Rastipukin rakentamiseen tarvitaan maanomistajan lupa!
- Rakennettu rastipukki ei ole välttämätön, vaan voit kiinnittää leimasimet rastipisteessä olevaan kaatuneeseen puuhun tms.
- Jos rakennat rastipukin, käytä mieluiten hakkuujätettä tai kaatuneita puita. Voit myös tuoda valmiin rastipukin mukana.
- Vältä elävien puiden kaatamista ja oksien raivausta: neuvottele aina maanomistajan kanssa puiden käyttämisestä!
- Älä lyö nautoja eläviin puihin.
- Vältä turhaa kiinnitysmateriaalien, kuten teipin ja narun käyttöä
- Kilpailun jälkeen pura rastipukki ja siivoa alue roskista. Pyri palauttamaan rastipiste sellaiseksi, että siitä ei huomaa rastin olleen siellä.
- Muista poistaa kaikki viitoitukset kokonaan maastosta, käytä viitoitusnauhoja mahdollisuuksien mukaan uudelleen.

Jälkitarkastus

Pidä kilpailun päätteeksi jälkitarkastus, jossa kirjataan kasvillisuudelle ja maanomistajan omaisuudelle aiheutuneet vahingot. Kirjaa tulokset muistiin ja ota valokuvia, mielellään ennen ja jälkeen. Tulokset raportoidaan kilpailunjohtajalle ja maanomistajalle. Vahingot korjataan tai korvataan etukäteen sovitun käytännön mukaisesti.

Lupa-asiat

Suomessa jokamiehenoikeus takaa kaikille mahdollisuuden liikkua metsässä. Yksittäinen suunnistaja voi liikkua luonnossa vapaasti, kuten kuka tahansa ulkoilija, mutta suuremmista tapahtumista on aina sovittava maanomistajan kanssa. Maanomistajaan tulee ottaa yhteyttä jo kartantekovaiheessa ja selvittää minkälaiseen käyttöön maanomistaja on valmis luvan antamaan.

Sisällys

Maanomistajat	9
Toiminta metsäyhtiöiden kanssa.....	10
Riistanhoitoyhdistykset ja metsästäjät.....	10
Yksityistiet.....	10
Yleiset tapahtumanjärjestämiseen liittyvät luvat ja ilmoitukset.....	11
Ilmoitus yleisötilaisuudesta	11
Pelastussuunnitelma	11
Jätehuoltosuunnitelma.....	11
Ilmoitus elintarvikkeiden myynnistä	11
Tapahtuman järjestäminen tiealueella, katulupa	11
Meluilmoitus.....	12
Musiikin esittäminen	12
Ilmoitus tilapäisestä leirintäalueesta.....	12
Liikenneopasteet	12

Maanomistajat

Maanomistajat ovat suunnistajien tärkeimpiä yhteistyökumppaneita. Aina kun metsään viedään rasteja, on siitä sovittava maanomistajan kanssa.

- Maanomistajia voivat olla esimerkiksi valtio, kunnat, seurakunnat, metsäyhtiöt ja yksityishenkilöt.

- Tiedot maanomistajista saa Maanmittauslaitokselta. Tietoja voi kysyä myös kunnilta, tai Maanmittauslaitoksen ylläpitämästä Ammattilaisen Karttapaikka -palvelusta (maksullinen).
- Seurojen olisi hyvä ylläpitää tietoa käytössä olevien maastojen maanomistajista ja muiden sidosryhmien yhteystiedoista.
- Selvitä luvan kysymisen yhteydessä myös, onko alueelle suunniteltu tai tulossa suojelualueita, jotka rajoittavat alueen käyttöä. Suojelualueita on erityyppisiä ja niistä kannattaa kysyä muiltakin yhteistyötahoilta kuin maanomistajilta.

Toiminta metsäyhtiöiden kanssa

Suunnistusliitto on sopinut seuraavat käytännöt metsäyhtiöiden kanssa maankäytöstä sopimiseen:

- **Metsä Group:** Maankäytön luvista vastaa Metsätalousasiantuntija Ilkka Mäkinen. Metsä Group ei ole perinyt maksuja maaston suunnistuskäytöstä eikä luvasta.

ILKKA MÄKINEN
Metsätalousasiantuntija
METSÄ GROUP
Maankäyttöpalvelut
Postiosoite: PL 314, 33101 Tampere
Käyntiosoite: Hallituskatu 1, 33200 Tampere
Matkapuhelin: +358 (0) 500 449673
Puhelin: [+358 \(0\) 10 4659233](tel:+3580104659233)
ilkka.makinen@metsagroup.com

- **UPM:** Maankäytön päälliköt käsittelevät kukin oman alueensa luvat. Suunnistajia on ohjeistettu lähettämään maankäyttöesitykset sähköpostilla osoitteeseen maankaytto@upm.fi, josta hakemus ohjautuu oikealle henkilölle. UPM ei veloita pienistä tapahtumista, mutta isojen tapahtumien osalta luvan hinta on 100–300 €. Yhteyshenkilöiden tiedot löytyvät myös sivulta <http://www.bonvesta.fi/web/page-bonvesta>.
- **Tornator:** Maankäyttöesimiehet käsittelevät luvat. Pienistä kuntosuunnistustapahtumista ei peritä maksua, muutoin luvan hinta on 200 €, minimissään 100 €. Maankäyttöesimiesten yhteystiedot löytyvät Tornatorin sivulta <http://www.tornator.fi/fi/yhteystiedot/henkilosto/>.

Riistanhoitoyhdistykset ja metsästäjät

Suunnistustapahtumasta on aina sovittava myös metsästyoikeuden haltijoiden kanssa. Erytisen tärkeää tämä on keväällä ja hirvenmetsästyskauden aikaan järjestettävissä tapahtumissa. Maanomistajalla on metsästyoikeus omalla maallansa, mutta usein oikeus on vuokrattu metsästysseuralle.

- Metsästysseurojen yhteystiedot saa Riistanhoitoyhdistykseltä.
- **Riistanhoitoyhdistysten** yhteystiedot löytyvät riista.fi -palvelusta: <http://riista.fi/riistahallinto/yhteystiedot/yhteystietohaku/>

Ohjeet siitä, miten toimitaan kuolleena löytyneiden eläinten kanssa, löydät riista.fi -palvelusta:

<http://riista.fi/metsastys/ohjeita-metsastajalle/kuolleena-loytyneet-riistaelaimet-omistusoikeudet-ja-ohje-kasittelyyn/>

Yksityistiet

Suomen Tieyhdistyksen kanssa on sovittu, että:

- Kilpailuihin, kuntorasteihin ja muihin suurempiin tapahtumiin on aina pyydettävä lupa.

- Tienpitäjän ja järjestäjän kesken voidaan sopia tien käyttömaksuista.
- Pieniin tapahtumiin, esimerkiksi seuran nuorisoryhmän harjoituksiin, joihin mennään 2–3 autolla kerran tai pari vuodessa, ei tarvitse pyytää lupaa. Muista tällöinkin liikennesäännöt ja pysäköi autosi siten, ettei siitä ole haittaa muille tienkäyttäjille.

Tiekuntien yhteystiedot saa helpoiten kartan alueella olevilta maanomistajilta. Viime kädessä tiedot saa myös Maanmittauslaitokselta.

Yleiset tapahtumanjärjestämiseen liittyvät luvat ja ilmoitukset

Ilmoitus yleisötilaisuudesta

- Tehdään poliisille
- Tee ilmoitus hyvissä ajoin, vaikka poliisin mukaan se onkin tehtävä viimeistään vain 5 vrk ennen tilaisuuden alkamista.
- Ilmoitusta ei tarvita, jos tilaisuus ei esim. osanottajien vähäisen määrän vuoksi edellytä toimia järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi tai erityisiä liikennejärjestelyjä. Useilla paikkakunnilla on esimerkiksi sovittu, että jokaisesta kuntorastitapahtumasta ei tarvitse tehdä erillistä ilmoitusta, vaan lista tapahtuma-ajoista ja -paikoista on riittänyt.
- Jos olet epävarma, selvitä luvan tarve viranomaisilta.
- Ilmoitus on tehtävä aina, mikäli tapahtuma edellyttää järjestyksenvälvojan tai yleisellä tiealueella toimivan liikenteenohjaajan läsnäoloa.
- Poliisi voi tarvittaessa vaatia lisäselvityksiä.
- Lisätietoja poliisin sivuilta: https://www.poliisi.fi/luvut/ilmoitus_yleisotilaisuudesta
- Liitteenä mm. **turvallisuussuunnitelma**.

Pelastussuunnitelma

- Toimitetaan alueen pelastusviranomaisille 14 vrk ennen tapahtumaa.
- Joissakin tapauksissa voidaan osaksi pelastussuunnitelmaa tehdä myös erillinen **ensiapusuunnitelma**.

Jätehuoltosuunnitelma

- Kunnan tai kaupungin jätehuoltomääräyksissä voidaan edellyttää jätehuoltosuunnitelman laatimista ja sen hyväksyttämistä viranomaisilla.

Ilmoitus elintarvikkeiden myynnistä

- Tehdään sen kunnan elintarvikevalvonnasta vastaavalle viranomaiselle, jonka alueella myynti tapahtuu.
- Pienimuotoinen ja vähäriskinen myynti ei tarvitse lupaa: esimerkiksi makkaranpaisto kuntorasteilla.
- Epävarmoissa tapauksissa ota yhteyttä paikalliseen elintarvikevalvonnasta vastaavaan viranomaiseen. Yhteystiedot löytyvät ko. kunnan tai Eviran sivuilta: <http://www.evira.fi/portal/fi/elintarvikkeet/palautetta+elintarvikkeista/>
- [Mikäli elintarvikkeita myy yritys tai muu taho, jolle myynti on elinkeino, on viranomaisille tehtävä ilmoitus liikkuvasta elintarvikehuoneistosta.](#)

Tapahtuman järjestäminen tiealueella, katulupa

- Asema- tai rakennuskaava-alueella lupaa kadun sulkemiseen haetaan kunnalta tai kaupungilta, muutoin ELY-keskukselta tai poliisilta.
- Jos tapahtuma ei edellytä yleisen tien sulkemista, lupaa voi hakea lähettämällä vapaamuotoinen kirjallinen hakemus Pirkanmaan ELY-keskukseen riippumatta siitä, minkä ELY-keskuksen alueella tapahtuma järjestetään.

- Jos on tarpeen sulkea tie muulta liikenteeltä, lupaa haetaan kihlakunnan poliisilta
- Lisätietoja ELY-keskuksen sivuilla: <https://www.ely-keskus.fi/web/ely/tapahtumien-jarjestaminen-tiealueella> ja poliisin sivuilla: https://www.poliisi.fi/luvut/rallikilpailut_ ja_tien_sulkulupa

Meluilmoitus

- Tehdään tarvittaessa kunnan ympäristönsuojeluviranomaisille viimeistään 30 vrk ennen tapahtuman alkua.
- Yleensä lupa vaaditaan, mikäli tapahtumassa on kuulutuksia tai siellä esitetään musiikkia.
- Lisätietoja Ympäristöhallinnon sivuilta http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Asiointi_luvat_ ja_ymparistovaikutusten_arviointi/Luvat_ilmoitukset_ ja_rekisterointi/Ympariston_suojelulain_mukaiset_ilmoitukset/Melua_tai_tarinaa_aiheuttava_tilapainen_toiminta
- Lisätietoja löydät myös kunnan ympäristönsuojelumääräyksistä.

Musiikin esittäminen

- Alle 15 000 hengen kilpailuissa ja alle 200 hengen muissa tapahtumissa (esim. leirit, juhlat) ei vaadita erillistä lupaa, sillä tällöin on voimassa Valon, Teoston ja Gramexin tekemä sopimus musiikin esittämisestä.
- Suuremmissa tapahtumissa luvat on haettava itse.
- Huomio, että sopimus ei kata tilannetta, jossa musiikki jaetaan nettiin.
- Lisätietoja sopimuksesta http://www.sport.fi/valo/jasenjarjestopalvelut/vakuutukset- ja_sopimukset/musiikin-julkinen-esittaminen ja taulukko erilaisista tapahtumista https://www.teosto.fi/sites/default/files/files/Teoston%20ja%20Valon%20sopimustaulukko_2015_2016.pdf.

Ilmoitus tilapäisestä leirintäalueesta

- Tehdään kunnan määräämälle viranomaiselle.
- Ulkoilulain 25 §:n mukaan alue, jolle on tarkoitus enintään 14 vuorokauden ajaksi majoittaa teltoihin tai enintään tämän ajan siellä pidettäviin matkailuperävaunuihin tai matkailuajoneuvoihin yli 100 henkilöä, on tilapäinen leirintäalue.

Liikenneopasteet

- Maantien varteen sijoitettaville opasteille ja mainoksille tarvitaan aina lupa ELY-keskukselta.
- Katuverkolla luvan myöntää kunta ja yksityisteillä tien omistaja.
- Lisätietoja ELY-keskuksen sivuilta: <http://www.ely-keskus.fi/web/ely/tilapaiset-opasteet#.VpyxT1LtXQ1>

Liikenne ja turvallisuus

Sisällys

Liikenne.....	13
Pysäköinti	13
Kilpailumatkat ulkomaille	14
Turvallisuus.....	14

Liikenne

Eniten energiankulutusta ja päästöjä ilmakehään suunnistustapahtumissa aiheuttaa liikenne.

Suunnistuskilpailut pidetään usein kaukana joukkoliikenteen reiteiltä ja osallistujat saapuvat paikalle omalla autolla. Tapahtumapaikan valinnalla voi vaikuttaa päästöihin, ja on myös hyvä keksiä ja kokeilla erilaisia kannustimia yksityisautoilun vähentämiseksi. Suuri autojen määrä vaikuttaa myös kilpailupaikan valintaan, kun pysäköintimahdollisuudet on otettava huomioon. Perinteisesti suunnistustapahtumien pysäköintialueina on käytetty peltoja.

- Suurissa tapahtumissa kannattaa käyttää bussikuljetuksia esimerkiksi rautatie- ja linja-autoasemilta.
- Linja-autojen purku ja lastaus on tehtävä mahdollisimman helpoksi.
- Esimerkiksi vapaata lähtöaikaa käyttämällä voi helpottaa kimppakyytien järjestämistä ja vähentää autojen ja liikenteen määrää.
- Poliisi voi vaatia tiealueella liikenteenohjaajana toimivilta Tieturva 1 -kortin. Lisätietoja Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön sivuilta: <http://www.spek.fi/Suomeksi/Koulutus/Tieturva>
- Minimoi myös järjestelyissä vaadittavien kuljetusten tarve: vie täysiä kuormia ja hanki tarvikkeet läheltä.
- Varmista esteettömät pelastustiet ja huomioi myös huoltoajoneuvojen kulku (esim. loka-auto)

Pysäköinti

- Pellon käyttämiseen pysäköintiin tarvitaan maanomistajan lupa. Sovi etukäteen mahdollisista korvauksista.

- Pysäköinti tulisi järjestää mahdollisimman hyvin kulutusta kestäväälle ja kuivalle alustalle. Mieti mihin autot pysäköidään, jos sääolot estävät pellon käyttämisen.
- Jos tapahtumapaikalle pääsee helposti joukkoliikenteellä, voisi sen käytön kannustamiseksi periä henkilöautojen pysäköinnistä maksun.
- Maksun voi periä myös silloin, kun tapahtuman järjestäjälle koituu pysäköinnin järjestämisestä kuluja (esim. kilpailukeskuksen alueen käytöstä, tienkäytöstä tai pysäköintialueen käytöstä).

Kilpailumatkat ulkomaille

Matkustaminen ulkomaille etenkin lentäen aiheuttaa runsaasti kasvihuonekaasupäästöjä. Lentämisen sijaan kannattaa mahdollisuuksien mukaan valita jokin muu kulkuväline, toisinaan myös henkilöauto on parempi vaihtoehto. Jos on lennettävä, valitse mahdollisimman suora lento ja suosi yhtiöitä, joilla on käytössä uutta, vähäpäästöisempää kalustoa.

Matkustaessa pidä huoli varusteiden puhtaudesta, ettet vahingossa kuljeta esimerkiksi suunnistuskenkiesi pohjassa vieraslajien siemeniä, taudinaiheuttajia tai vastaavia muihin maihin. Joissakin maissa voi olla sääntöjä tai rajoituksia vieraslajien ja tautien leviämisen estämiseksi.

Turvallisuus

Tapahtuman onnistumiseksi myös turvallisuusasiat kannattaa ottaa huomioon hyvissä ajoin:

- Suojaa sähkölaitteet sateelta ja kosteudelta
- Pidä sähköjohdot poissa kulkuväyliltä
- Sähköasennukset saa tehdä vain ammattilainen
- Rakenteiden on kestävä vaihtelevat sääolosuhteet
- Varaa riittävästi tilaa pelastus- ja poistumisteille
- Tapahtumalle on pelastussuunnitelmassa nimettävä turvallisuusvastaava.

Materiaalit

Sisällys

Kartat ja karttamuovit	15
Kilpailunumerot ja hakaneulat	15
Emit-tarkastuskortit ja rastimääritteet.....	16
Palkinnot.....	16

Kartat ja karttamuovit

Moni suunnistaja säilyttää karttansa, mutta lopulta ne päätyvät jätteeksi. Myös karttamuoveja kertyy suunnistajien mappeihin yli oman tarpeen.

- Karttoja tulisi painaa/tulostaa vain tarvittava määrä. Ylimääräiset kartat voi hyödyntää esim. kuntorasteilla.
- Suosi ympäristömerkittyä paperia ja värejä.
- Harkitse säänkestävien paperien käyttöä, jolloin voit jättää karttamuovit pois.
- Kuntorasteilla käytetään omia karttamuoveja.
- Omien karttamuovien käyttö on mahdollista myös kilpailuissa. Tarvittavan karttamuovin koko ilmoitetaan tällöin kilpailukutsussa. Lisäksi kilpailupaikalla myydään karttamuoveja.

Kilpailunumerot ja hakaneulat

- Suunnistaja tuo omat hakaneulat. Kilpailupaikalle voidaan varata hakaneuloja myös myyntiin.
- Harkitse ovatko kilpailunumerot todella tarpeen, tai voitaisiinko niitä käyttää uudelleen. Joissakin kilpailuissa (esim. Jukola) numerolapulla voi olla suunnistajalle muistoarvoa, ja ne halutaan yleensä säilyttää.
- Hankkiessasi kertakäyttöisiä kilpailunumeroita, selvitä myös niiden oikea lajittelutapa (esim. paperi, muovi) ja kerro tämä kilpailijoille.

Rastimääritteet

- Etenkin kuntorasteilla rastimääritteet tulisi aina painaa karttaan turhan paperinkulutuksen välttämiseksi.
- Tämä olisi suositeltavaa myös kilpailuissa.

Palkinnot

Mikäli jaat tavarapalkintoja, suosi palkintoina hyödyllisiä, lähellä tuotettuja tuotteita tai esimerkiksi lahjakortteja (huomaa, että lahjakortin saaja voi olla kaukaa – suosi tässä tapauksessa maanlaajuisia ketjuja, tai myymälöitä joilla on verkkokauppa).

Hiihtosuunnistus

Sisällys

Maaston valinta ja ratojen suunnittelu	17
Moottorikelkalla ajaminen	17

Kuten suunnistuksessa yleensä, myös hiihtosuunnistustapahtuman järjestämisessä tärkeintä on hyvä yhteistyö maanomistajien kanssa. Maaston käytön lisäksi maanomistajan lupa vaaditaan moottorikelkalla ajamiseen.

Maaston valinta ja ratojen suunnittelu

Valitse maasto, jossa on luonnostaan hyvät kulku-urat. Ratojen suunnittelussa on myös talvella otettava huomioon eläimet ja arat luontokohteet:

- Riistan ja Lapissa porojen oleskelualueet
- Luonnonsuojelualueet ja muut arat luontokohteet
- Etenkin kevättalvella ota huomioon myös lintujen pesimis- ja soidinalueet.
- Taimikot, syysvilja- ja heinäpellot
- Huomioi myös asuinrakennukset ja mökit.

Latuverkosto

- Sovi latu-urien pohjustuksesta ja raivaamisesta maanomistajan kanssa.
- Vältä tarpeetonta maaston raivausta.
- Pohjusta ladut kelkalla vasta riittävän lumipeitteen aikaan.
- Pyri tekemään latujen pohjustus ja avaaminen mahdollisimman vähillä ajokerroilla.

Moottorikelkalla ajaminen

- Pyydä maanomistajalta lupa moottorikelkalla ajamiseen.
- Varmista että tunnet moottorikelkalla ajamiseen ja turvallisuuteen liittyvät säännöt.
- Tutustu esim. Liikenneturvan ohjeisiin moottorikelkalla ajosta:
<https://www.liikenneturva.fi/fi/liikenteessa/muut-liikkujat/moottorikelkkailijat> ja

https://www.liikenneturva.fi/sites/default/files/materiaalit/Liikenteessa/lt_moottorikelkkaopas2016_web.pdf.

- Huomioi ympäristö ajaessasi: suunnittele ajosi etukäteen turhan ajon välttämiseksi, vältä tyhjäkäyntiä ja varmista että ajoneuvosi on ehjä.

Pyöräsuunnistus

Sisällys

Maaston valinta ja ratojen suunnittelu	19
Muuta huomioitavaa	19

Pyöräileminen on jokamiehen oikeus, mutta tapahtumia varten on aina pyydettävä lupa maanomistajilta. Järjestetyssä tapahtumassa myös yksityisteiden käyttöön tarvitaan lupa.

Maaston valinta ja ratojen suunnittelu

Koska pyöräsuunnistuksessa liikutaan pääasiassa polkuja ja teitä pitkin, on syytä valita maasto, jossa valmiita uria on runsaasti.

- Suomessa polulta poikkeaminen on yleensä sallittua, mutta esimerkiksi luonnonsuojelualueilla maastopyöräilyä on voitu rajoittaa ja kansallispuistoissa se on yleensä sallittua vain pyöräilyreiteillä.
- Suunnittele radat siten, että kilpailijoille ei tule houkutusta oikaista arkojen luontoalueiden poikki (esim. kasvipeitteiset kalliot, korpimetsät)
- Huomioi riista ja linnut, etenkin alueilla, joilla todennäköisesti poiketaan poluilta.
- Ota huomioon myös asuinrakennukset ja mökit.

Muuta huomioitavaa

- Kypärän käyttö on pakollista!
- Vältä lukkojarrutuksia maaston kulumisen ehkäisemiseksi.
- Huolehdi siitä, että varusteesi ovat ehjiä ja turvallisia.
- Suosi biohajoavia voiteluaineita.